

Naš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo ·

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagpostamt Klagenfurt 2.

Lzhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt.

LETO XV. / ŠTEVILKA 36

CELOVEC, DNE 9. SEPTEMBRA 1965

CENA 2.— ŠILINGA

Naša študirajoča mladina

Med 2. in 5. septembrom so se zbrali visokošolci in srednješolci na sestanku v Škocijanu. Vabil je Klub slovenskih študentov na Dunaju. Je to organizacija koroških slovenskih visokošolcev, ki je sicer nadstrankarska, vendar je samo ob sebi umevno, da je vsak akademik svetovnonazorno jasno opredeljen ter ima tudi kot član Kluba slovenskih študentov možnost, da sodeluje v svetovnonazorno jasno opredeljenih organizacijah koroških Slovencev. To je bilo večkrat na sestanku poudarjeno.

Sestanka v Škocijanu se je udeležilo nad 40 študentov ter lepo število predstavnikov slovenskega javnega življenja, med njimi oba predsednika osrednjih organizacij koroških Slovencev, ravnatelj slovenske gimnazije, gospod dvorni svetnik dr. Joško Tischler, predsednik Krščanske kulturne zveze prof. dr. Zablatnik ter starosta slovenskih profesorjev prof. Joško Hutter. Njega so študentje še prav posebej pozdravili tudi kot ustanovnega člana Kluba slovenskih študentov. Kakor znano, je bil Klub ustanovljen leta 1923 ter je praznoval pred dvema letoma svoj 40-letni jubilej. Medtem, ko je bila njegova glavna naloga za časa prve avstrijske republike, da poveže med seboj na Dunaju študirajočo slovensko mladino, ki se je posebno v počitnicah stavila nesebično na razpolago za delo med narodom, je preseglo delovanje kluba v zadnjih letih ta okvir. To zaradi tega, ker je postal klub tudi številčno močnejši.

Iz poročila, ki je bilo podano v Škocijanu za Klub slovenskih študentov na Dunaju, smo razvideli, da pojmujejo člani kluba svoje poslanstvo vsestransko. Izšle so medtem štiri številke glasila „Information“. Študentje ga razpošiljajo glavnim uredništvom v Avstriji, a tudi vsem uradom, ki se bavijo z vprašanji manjšine na Koroškem. S tem vrši klub veliko mislijo ter dopolnjuje s te strani v marsičem delo slovenskih organizacij v deželi. Redni sestanki kluba med šolskim letom, predavanja uglednih osebnosti iz javnega življenja Avstrije, slovenskih kulturnih delavcev ter predstavnikov političnega življenja manjšine, gradiščanskih Hrvatov, prireditve, izleti ter srečanja z zastopniki mladinskih in študentovskih organizacij večinskega naroda kažejo, kako vsestransko in bogato je delo naše študirajoče mladine na Dunaju. Ob raznih dogodkih pri nas pa smo videli, kako se študentje vključujejo zavestno v narodno delo na Koroškem.

Zares bogata je bila žetev Kluba v preteklih letih. To je brezdvomno predvsem zasluga vseh povojnih predsednikov. Vsak je po svoje pripomogel k stališču, ki ga zavzema glede svojega narodnostnega udejstvovanja sedaj klub, vsak svoje k notranji rasti in idejni moči naše visokošolske organizacije na Dunaju. Tako, da lahko govorimo o klubu kot ognjišču, ki ne ogreva le slovenske študente na Dunaju, temveč vse koroške Slovence.

Razveselljivo je bilo na sestanku v Škocijanu za vsakogar, da je bila od vseh strani izrečena zahvala tudi osebi, ki je stala sicer vedno nepristransko v ozadju, a je vendar svoje doprinesla za razvoj Kluba slovenskih študentov in sicer patru Ivanu. Do njega so našli naši visokošolci v preteklih letih lep odnos. Tako je po njih vzljubil koroško slovensko mladino ter koroške Slovence. Iz te ljubezni se je porodila misel za gradnjo doma slovenskih akademikov na Dunaju. Vera v to našo mladino ter spoznanje, da ji je treba pomagati tam, kjer potrebuje največ pomoči, je dala patru Tomažiču tiste energije in potrpežljivost, s katero je realiziral svoj načrt. Dolej stojijo, tako smo slišali v Škocijanu, tri nadstropja doma „Korotan“, jeseni bo dom v surovem stanju dogotov-

Nastala škoda pri poplavi: 1 milijarda šilingov

2000 vojakov pomaga — 11 helikopterjev v akciji

V koroških poplavljenih področjih se položaj počasi izboljšuje. Toda v Vzhodni Tirolski je bilo še v ponedeljek zjutraj 2000 turistov popolnoma odrezanih od zunanjega sveta. Avstrijska vojska je za te turiste poskrbela, da jih je s pomočjo helikopterjev prepeljala, okrog 800 otrok in žena v Lienz, od koder so potem lahko nadaljevali pot z običajnimi prometnimi sredstvi. Moški turisti pa so morali nastopiti pot na hrbtih konjev.

39 mostov porušenih — 100 km cest in potov opustošenih

Koroška deželna vlada se je v ponedeljek nemudno sestala na svojo izredno sejo. Člani deželne vlade so razpravljali o obsegu strahovite naravne katastrofe in pa o takojšnjih merah pomoči težko prizadetemu prebivalstvu in sploh deželi Koroški. Kakor je poročal deželni glavar Hans Sima, znaša škoda po dosedanjih cenitvah 1 milijardo šilingov.

Deželna vlada je sklenila vrsto takojšnjih ukrepov, tako n. pr. odstranitev škode na cestah, mostovih itd. v kolikor je to naloga dežele. Deželna vlada je sklenila nadalje, da se pozove celotno koroško ljudstvo in sploh cele Avstrije, naj bi darovalo po svojih močeh prizadetemu prebivalstvu. Deželna vlada je pozvala tudi že zvezno vlado, da podvzame ukrepe, da bi ona prometna pota in sredstva, ki spadajo v njen delokrog čimprej popravila; in dalje da zvezna vlada takoj krepko priskoči z denarjem na pomoč.

Ob tej priložnosti je deželna vlada pozvala vse Korošice in Korošce, da prispevajo z denarnimi sredstvi in s tem pokažejo, da sočustvujejo s težko prizadetim prebivalstvom. Prispevke lahko pošljete na račun št. 15.010 „Kärntner Nothilfswerk“

Hitra pomoč vlade po poplavi

Avstrijska vlada je sklenila čim hitreje pomagati nesrečnemu prebivalstvu na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem. V torek se je sestala vlada na izredni seji in je sklenila takoj prispevati 200 milijonov šilingov; 100 milijonov je namenjenih privatnim potrebam, drugih 100 milijonov pa je določenih za dela na cestah, mostovih in drugod.

Vlada je pozvala tudi vse Avstrijce naj

ljen, prihodnje leto pa dokončan. Znano je, kako so se prav člani Kluba zavzeli za nabitralno akcijo, v katero naj bi bili vključeni po možnosti vsi koroški Slovenci.

Na sestanku v Škocijanu so spregovorili vsi zastopniki naših mladinskih organizacij. Poseben vtis je zapustilo poročilo zastopnika Koroške dijaške zveze. Vsekakor bo držalo, da gre pri njej za najaktivnejšo tovrstno organizacijo na Koroškem. To so dokazali zvezovci lansko leto ob praznovanju 550-letnice ustoličenja zadnjega vojvoda v slovenskem jeziku, a tudi z letošnjo proslavo 20-letnice obstoja Druge republike ob srečanju manjšinskih mladinskih organizacij Avstrije. Kot idejno jasno usmerjena organizacija, katere narodnostno udejstvovanje sloni na krščanskih načelih, je izvedla v preteklih letih obširen delovni program, ki stremi po krepitvi narodne zavesti med koroškimi Slovenci, njihovem kulturnem razmahu, sodelovanju z mladinskimi

prispevajo z darovi, da bi tako mogli lajšati hudo nesrečo prebivalstva. Vsak lahko daruje na poštni čekovni račun št. 9000 „Hochwasserhilfe“.

Huda neurja v Italiji !..

Ne samo našo ožjo domovino je zadela huda naravna katastrofa, tudi iz Italije in Jugoslavije so prišla poročila o hudih neurjih, ki so divjala v obeh deželah.

Najhuje je bila prizadeta Italija, kjer je neurje zajelo vso državo. Po še nepotrjenih vesteh je izgubilo pri tej naravni nesreči 70 ljudi svoja življenja. Najbolj so trpele zaradi neurja Furlanija in Benečija, del Umbrije, Rim z okolico ter pokrajina Trapani na Siciliji. V nedeljo se je pričelo stanje po štirih dneh neurij, poplav in mnogih nesreč boljšati, tako da so gasilci, karabinjerji, policija in vojaštvo lahko pospešili pomoč prebivalstvu. Precej so se tudi izboljšale cestne in železniške zveze. V nedeljo so odprli tudi že cesto sonca (Autostrada del sole) med Rimom in Incisa Valdarno. Tudi železniške zveze med Rimom in severno Italijo so se izboljšale.

... in v Jugoslaviji

Tudi v Jugoslaviji, predvsem v Sloveniji so bila v istem času močna neurja z izdatnim dežjem, kar je imelo za posledico močno naraščanje slovenskih rek Save, z njenimi pritoki: Sora, Ljubljance, Savinje, dalje Drave, Mure in Unca v Istri.

Pripadniki vojske, gasilci in prebivalci Maribora so v nedeljo utrjevali nasip na levem bregu Drave, da bi tako obdržali reko v njeni strugi, kajti grozeči višji val Drave, ki je prišel iz Avstrije, je dosegel mesto. Voda je preplavila del tovarne MTT in Metalne. Povzročila pa ni večje škode, čeprav so morali delavci prekiniti delo. Drava je ogrožala tudi nekatere stavbe na levem bregu in so morali 25 družin izseliti. Podoben položaj je bil tudi na področju med Ptujem in Ormožom, kjer je bilo nekaj naselij popolnoma ali delno poplavljenih in so izselili večje število ljudi.

Položaj na poplavljenih področjih Istre pa se je izboljšal, kajti dež je ponehal. Povodenj je prizadela veliko škodo istrskemu poljedelstvu in industriji.

(Poročila o poplavi s slikami nadaljujemo na straneh 3., 4. in 5.)

organizacijami v deželi na podlagi resničnega partnerstva. To se pravi, da je sodelovanje možno le z organizacijami, ki so doslej res tudi same nekaj ustvarile ali pa bodo v bodoče s svojim delom dokazale svojo aktivnost.

Globok vtis so zapustila tudi izvajanja zastopnika akademije slovenskih bogoslovcev. Videli smo, s kakšnim idealizmom se posvečajo gojitvi materine besede ob „Bratoljubu“ ter jezikovnemu pouku, sodelovanju z brati večinskega naroda pa iščejo v skupnem glasilu „Begegnung“. Da je mladina na sestanku govorila tudi o perečem vprašanju duhovniškega naraščanja ter potrebi Malega semenišča za Slovence, kaže, da je delovanje naših mladinskih organizacij globlje, kot bi to marsikdo mislil.

V kakšni meri naj se posveča študirajoča mladina vprašanju mladinskega gibanja na podeželju, je bilo ravno tako obdelano v dis-

(Dalje na 8. strani)

DRŽAVNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE

Objava

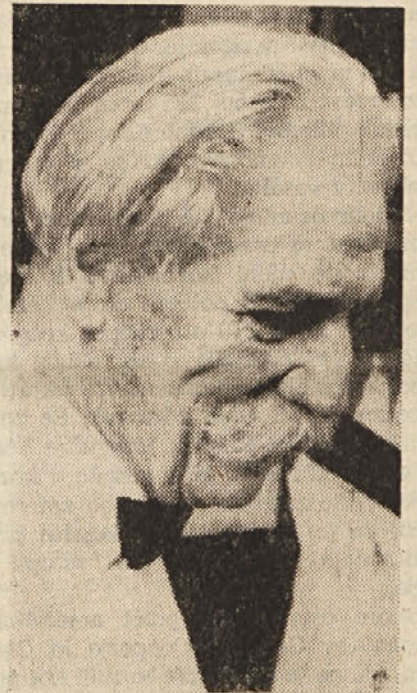
V ponedeljek 13. septembra so ponavljalni izpiti na Državni gimnaziji za Slovence. Prizadeti učenci se zberejo ob osmi uri v drugem nadstropju pred konferenčno sobo.

V torek 14. septembra 1965 so sprejemni izpiti za prvi razred. Prijave so možne do 10. septembra 1965.

V sredo 15. septembra 1965 ob 14. uri je vpisovanje za vse razrede.

V četrtek 16. septembra 1965 ob 9. uri je začetna služba božja v cerkvi novega bogoslovja in ob 13,15 prvi redni pouk.

Ravnateljstvo.

Dr. Albert Schweitzer — umrl

Zdravnik afriškega pragozda pokopan v Lambarenu.

V Lambarenu je v noči od sobote na nedeljo za zmerom zatisnil oči 90-letni dr. Albert Schweitzer. V soboto popoldne minulega tedna so še umirajočemu zdravniku pragozda v Lambarenu zaigrali zadnjič njemu tako drago Bachovo glasbo, ki jo je celo življenje tako ljubil.

V soboto ob pol devetih zvečer je „veliki beli doktor“ še poslednjič odprl oči in pri tem spoznal svojo okolico. Ko je ob 23. uri prenehalo biti srce slavnega zdravnika, sta bili pri njem dve najstarejši sodelavki: Mathilde Kottmann in Ali Sivere. Nekaj sekund za tem je prispela hči dr. Alberta Schweitzerja, Rhena Eckert in novi vodja pragozdne bolnišnice doktor Emil Munz.

Zemeljske ostanke dr. Alberta Schweitzerja so položili v čisto preprosto leseno krsto. Ves dan v nedeljo so v trumah prihajali domači črni prebivalci in se jokajoč poslavljali od njih velikega mrtvega dobrotnika, ki je celo svoje življenje posvetil dobrobiti prebivalcev pragozda, ki je prihajalo iskati leka k čudežnemu belemu zdravniku. S posebnimi letali so prišle v Lambarene tudi odlične osebnosti in neimenovani prijatelji in častilci pragozdnega doktorja, da bi tako vzeli še zadnje slovo od slavnega pokojnika.

Še isti dan so pokopali v Lambarenu dr. Alberta Schweitzerja po kratki žalni ceremoniji (obredu) in ob spremljavi monotonega (enakomernega) petja žalovalk. „Tu je hotel imeti svoje zadnje večno počivališče“, je dejala njegova hči Rhena Eckert.

Dr. Theodor Veiter:

(Nadaljevanje)

Völker im Volke Österreichs

Sprachzugehörigkeit

In der Gesamtzahl aller Zugehörigen zur slowenischen Sprachminderheit sind auch 19 Personen enthalten, die „slowenisch/windisch“ oder „windisch/slowenisch“ angaben (VZ 1961). Diese äußerst geringe Zahl zeigt, daß die Befragten zwischen „Windisch“ und „Slowenisch“ keinen Unterschied machen, während sie „Windisch“ oder „Slowenisch“ als vom Deutschen klar unterschieden ansehen.

Nun wird auf betont deutschkärntnerischer Seite²⁶ erklärt, daß zur slowenischen Minderheit nach diesen Volkszählungsergebnissen 1961 nur 10.524 Personen gehörten, nämlich jene, die slowenisch oder die „slowenisch/deutsch“ angaben. Das wären dann 9,38 Prozent der Bevölkerung des Sprachzählgebietes. (Geht man von den österreichischen Staatsbürgern des Gebietes aus, nämlich 109.438 insgesamt, davon 24.911 slawisch Sprechende insgesamt, ergeben sich nur minimalste Änderungen der Prozentsätze, womit übrigens auch die manchmal geäußerte Behauptung widerlegt ist, in Kärnten gebe es eine größere Anzahl Slowenen mit jugoslawischer Staatsangehörigkeit. Bei dieser antislowenischen Argumentation werden alle jene, die „deutsch“ in irgendeiner Kombination an die erste Stelle schrieben, sowie alle mit der Kombi-

Deutschen in Arlon usw.) jeder als nur dem Mehrheitsvolk zugehörig bezeichnen, wenn nicht die objektive Tatsache der Zugehörigkeit zu einer Sprachminderheit das eben ausschliesse.

Ob nun jene, die nicht „slowenisch“ voranstellten, vor allem jene, die „windisch“ in irgendeiner Variante angaben, sich damit volkstümlich vom Slowenentum distanzieren, ist eine andere Frage. Viele von ihnen gehören dann vielleicht wirklich nicht oder nicht mehr dem slowenischen Volke an. Die Volkszählungen und das österreichische Minderheitenrecht stellen aber primär auf die Sprachzugehörigkeit ab, und danach sind in Kärnten 1961 eben 25.472 Sprachslowenen gezählt worden²⁷. Diese Zahl ist erheblich geringer als 1951, dies trotz der minderheitenfreundlicheren Fragestellung. Man wird in dem Rückgang einen deutlichen Eindeutschungsprozeß zu erblicken haben, vor allem in Fremdenverkehrsgemeinden am Rande des gemischt-sprachigen Gebietes, zum Beispiel in Velden am Wörther See, St. Martin a. Teichelsberg, oder in Gemeinden im unmittelbaren Einzugsgebiet rein deutschsprachiger größerer Städte, wie zum Beispiel Ebenthal. Aus eben diesem Grund dürfte eine Sprachzählung 1951 wie 1961 in ehemals deutlich gemischt-sprachigen Gemeinden des Bezirkes St. Veit an der Glan überhaupt unterblieben

deutsch“ angaben, so ist diese Ziffer unmöglich mit den Tatsachen in Einklang.

Anläßlich der Volkszählung 1951 haben Wissenschaftler aus Slowenien in sorgsamer Detailarbeit solche Veränderungen mit Binnenwanderung zu erklären versucht³¹, aber auch dies vermag das Rätsel nicht zu lösen. Im übrigen kann sehr leicht durch das Hineintragen politischer Elemente in den Zählvorgang ein falsches Ergebnis herauskommen. Wie leicht so etwas geschehen kann, zeigt zum Beispiel die dem Verfasser bekannt gewordene Tatsache, daß das Österreichische Statistische Zentralamt für die Veröffentlichung der Zählergebnisse 1961 die Personen der Rubriken „deutsch“, „deutsch/windisch“ und „deutsch/slowenisch“ unter eine einheitliche Oberrubrik „deutsch“ setzen wollte und erst auf einen entsprechenden Einwand sowohl des Bundesministers Dr. Kreisky wie der zuständigen Abteilung des Bundesministeriums für Inneres eine solche Verformung der Zählergebnisse unterblieb. (Dieser Zwischenfall war dann Anlaß für die sehr verspätete Herausgabe von Heft 13 der Volkszählungsergebnisse 1961.)

²⁶ „Südpress.“ Pressedienst der Arbeitsgemeinschaft für Südkärnten, Wien, Nr. 92/93 vom 5. Juli 1965.

²⁷ Dasselbe Auffassung vertritt der fachlich bestens ausgewiesene Autor Erich Körner, „Doppsprachige Gemeinden in Österreich“, in: 12 Die Österreichische Nation 1960, Aprilheft, S. 56 ff.

²⁸ „Observations du Gouvernement Fédéral autrichien“ (B.M. f. Ausw. Angel.) vom 27. Dezember 1934 an den Völkerbund, Beschwerdefall C. 9. 1935. I. — Die Beschwerde wird insbesondere für die Zählmethoden in den Gemeinden Köstenberg, Köttmannsdorf, Feistritz/Gail und Grafenstein als berechtigt zugegeben.

²⁹ „Volkszählungsergebnisse 1961“, Heft 15, Wien 1964, Tab. 1.

³⁰ „Sonderauszählung der Volkszugehörigkeit und der Muttersprache 1939“, Berlin 1941, Tab. 4 a und 4 b.

³¹ Vladimir Klement, Pretres avstrijskega popisa prebivalstva leta 1951 z ozirom na jezikovno strukturo prebivalstva na Koroškem (Kritische Erörterung der österreichischen Volkszählung 1951 unter dem Gesichtspunkt der sprachlichen Struktur in Kärnten), in: 2 Razprave in Gradivo 1960, Ljubljana, S. 101–183, mit vielen Tabellen und Karten. (Dalje prihodnjič)

Slovenski duhovniški zavod v Rimu

V Rimu obstoji že nekaj let Slovenski zavod za izpopolnjevalni študij slovenskih duhovnikov (ustanovljen je bil z odlokom sv. kongregacije za semenišča 22. 11. 1960). Zavod še nima lastnih prostorov; začasno je na Via dei Colli 8.

Ni treba dokazovati, kako nujno je za Slovence, da se zavod utrdi in razvije: potreba po strokovno visoko izobraženih in razgledanih duhovnikih v Cerkvi je vedno večja; v središču bodo naši mladi duhovniki prišli v živ stik z zgodovino in sedanostjo, z najvišjimi cerkvenimi ustanovami in z najširšim mednarodnim krogom sobratov, kar jim bo umsko in duhovno obogatilo in usposobilo, da bodo mogli vsaj do neke meje misliti in presojeti v svetovnem merilu. V Rimu je že okoli petdeset narodnih zavodov.

Slovenski škofje, ki jim je zavod pri srcu, so v Rimu imenovali zanj poseben odbor, v katerem so msgr. Janez Vodopivec, msgr. Maksimilijan Jezernik in č. p. Anton Legiša.

Za razvoj zavod potrebuje duhovne in tvarne pomoči. Za oboje se obrača na vse rojake, prav posebej pa še na duhovnike, da bi se za zavod z vsem srcem zavzeli, ga priporočili vernikom in prijateljem ter ga tudi sami po svojih močeh podprli.

Duhovniki morejo prispevati za zavod tudi z maševanjem. Dobrotniki morejo da-

rovati tudi koristne predmete, predvsem knjige, mašne paramente, pohištvo itd.

Denarna nakazila je poslati na sledeče tekoče račune: Collegio Sloveno, Opera di religione, Stato Città del Vaticano; bančna in osebna nakazila pa je nasloviti in poslati na naslov: Mons. Jezernik Maksimilijan, Via Urbano VIII, 16, Stato Città del Vaticano.

Natečaj za izvirne novele v slovenskem jeziku

Italijanska radiotelevizija razpisuje natečaj za izvirne novele v slovenskem jeziku. Za natečaj velja posebni pravilnik.

Predložena dela ne smejo trajati več kot 20 minut in morajo biti napisana za en glas. Predložena dela morajo biti napisana v slovenskem jeziku, izvirna in neobjavljena.

Avtorjem desetih najbolje ocenjenih novel bo dodeljena nagrada v znesku lir 50 tisoč.

Natečajna dela je treba poslati na naslednji naslov: RAI - Radiotelevisione Italiana - Tajništvo za izvirne novele v slovenskem jeziku - Via Fabio Severo 7 - Trieste - in sicer s priporočeno pošiljko, ki jo je treba oddati na pošti najkasneje do 30. septembra 1965.

Volkszählung	Zählgebiet	Einwohnerzahl insgesamt	deutsch	slowenisch	windisch	deutsch-slowenisch	slowenisch-deutsch	deutsch-windisch	windisch-deutsch	slowenisch insgesamt
1923	Land Kärnten	370.850	331.842 (89,6%)	37.292 (10,1%)	—	—	—	—	—	37.292 (10,1%)
1934	Land Kärnten	407.371	376.930 (92,5%)	26.796 (6,6%)	—	—	—	—	—	26.796 (6,6%)
1939	Gau Kärnten (ohne Lkr. Lienz)	416.268	369.351 (88,7%)	14.088	8.305	7.613	—	13.173	—	43.179 (10,3%)
1939	Sprachzählgebiet Südkärnten (chem. Abstimmungsgebiet)	299.537	256.111 (85,5%)	—	—	—	—	—	—	43.179 (14,4%)
1951	Land Kärnten	474.764	432.669 (91,1%)	13.712	8.822	8.614	—	10.944	—	42.095 (8,8%)
1961	Land Kärnten	495.226	—	8.259	1.589	3.479	2.246	7.408	2.472	25.472 (5,1%)
1961	Sprachzählgebiet Südkärnten	111.068	85.299 (76,7%)	—	—	—	—	—	—	25.472 (22,9%)

nation „windisch“ oder mit nur windischer Sprachzugehörigkeit dem deutschen Volkstum in Kärnten zugerechnet.

Diese Auffassung entspringt dem Trugschluß, daß Volks- und Sprachzugehörigkeit dasselbe sei. In Wirklichkeit kann jemand, der in welcher Variante auch immer sich zur bodenständigen, heimischen slowenischen Sprache zählt, sei es „slowenisch“ im Sinne der Hochsprache, sei es zu „windisch“ im Sinne des Kärntner slowenischen Dialekts, unmöglich einer anderen als der slowenischen Sprachgruppe beziehungsweise Sprachminderheit angehören. Angesichts des geminderten Sozialprestiges, das in einem solchen Bekenntnis liegt, würde sich ähnlich wie bei den Wiener Tschechen oder den Burgenlandkroaten (oder den Elsassern, den Triestiner Slowenen, den Italienern in der heutigen SR Kroatien, den

sein, in denen man 1939 noch die Sprachzählung vornahm und eine Gesamtzahl von 446 Sprachslowenen (davon 177 reinsprachige Slowenen, diese vorwiegend in der Gemeinde Brückl) feststellte. Der ehemals sehr starke, ja geradezu „nationalbetonte“ Gailtaler Zweig der Slowenen (zu welchem auch die Slowenen des heute italienischen Kanaltales gehören) scheint jetzt sozusagen ganz verschwunden, was nicht auf die Fremdenverkehrsentwicklung allein zurückgehen kann. In Orten wie Paßriach wird auch heute nahezu ausschließlich slowenisch (Gailtaler windische Mundart) gesprochen, aber auch die übrigen Ortschaften des zum Bezirk Hermagor gehörigen unteren Gailtales weisen tatsächlich ein Vielfaches der in den Zählergebnissen aufscheinenden Angehörigen der Sprachminderheit auf. Hier müssen also die Volkszählungsergebnisse unrichtig sein.

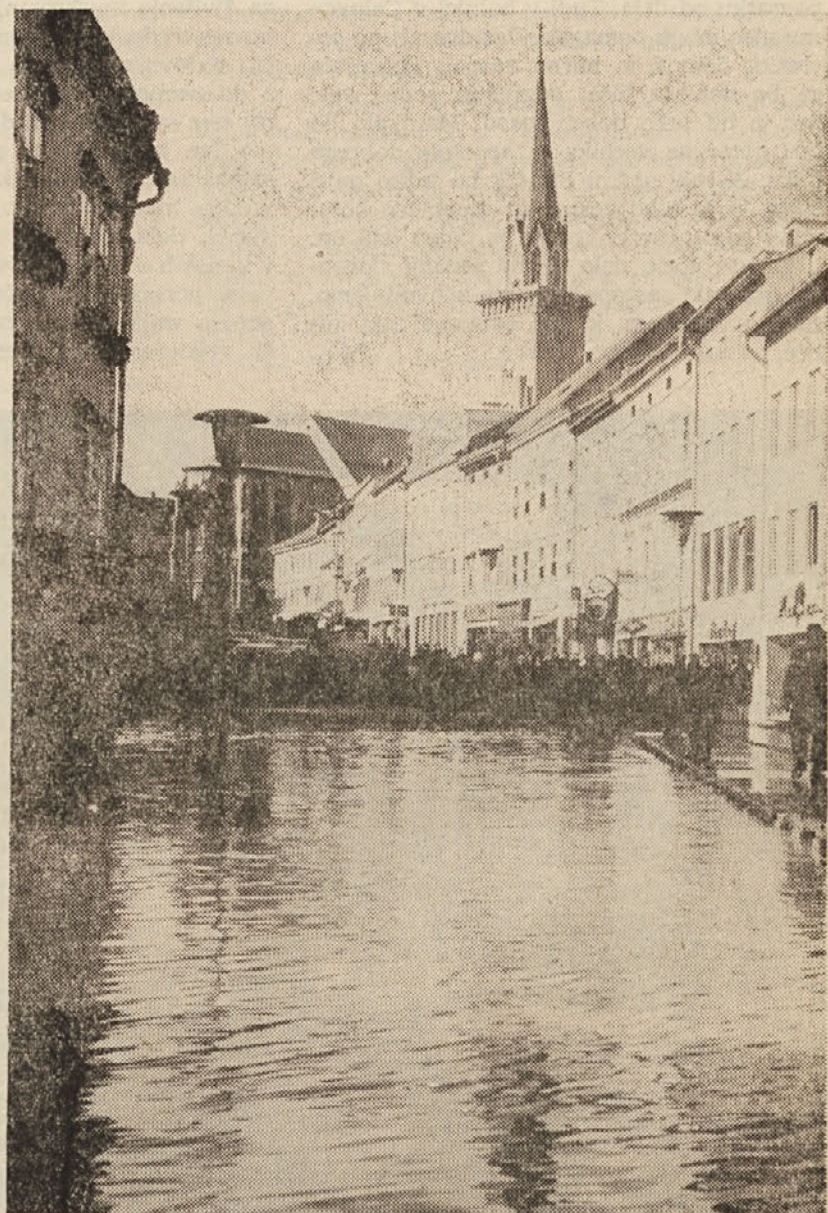
Das wichtige Ergebnis von 1923

Alles in allem dürften verlässliche Ziffern für die Sprachslowenen in Kärnten in der ganzen Zeit von 1923 bis heute nur im Rahmen der Zählungsergebnisse 1939 ermittelt worden sein. 1923 kann im großen und ganzen noch als richtig gelten, 1934 ereigneten sich Beeinflussungen zuungunsten der Slowenen, die in einer slowenischen Völkerbundbeschwerde ihren Niederschlag gefunden haben und auch österreichischerseits wenigstens teilweise als richtig zugegeben wurden²⁸. Die Zunahme von 1923 bis 1939 kann nach dem natürlichen Zuwachs mit einer absoluten Ziffer von rund 6000 als richtig gelten, auch wenn eine Zunahme um rund 18,5 Prozent innerhalb von 16 Jahren hoch erscheint. Dazu muß man aber berücksichtigen, daß die Slowenen eine hohe Geburtenrate haben, was zum Beispiel allein für die zehn Jahre von 1951 bis 1961 durch eine weit über zehnprozentige Bevölkerungszunahme nur durch die Geburtenbilanz in den Bezirken Villach-Land (bei einem Ausgangswert von 69.877 Geburtenzuwachs 7325) zum Ausdruck kommt²⁹, wobei die gemischt-sprachigen Gemeinden an der Spitze stehen. Die Alterspyramide der Slowenen nach der Zählung 1939, die so-

wohl hinsichtlich der Sprach- wie der Volksslowenen erhoben wurde³⁰, zeigt die hohe Geburtenfreudigkeit der Slowenen, indem 10,5 Prozent der Angehörigen der Sprachgruppe den Altersstufen unter 6 Jahren angehörte.

Wenn bei einer Fragestellung 1961 gegenüber 1951 so viel weniger Sprachslowenen gezählt wurden, so muß an diesem Zählbild irgend etwas nicht stimmen. Zwar betrug, wie die Tabelle zeigt, die Summe der Personen mit Angabe „slowenisch“ und „slowenisch/deutsch“ 1961 11.505 (ohne die Ausländer und Staatenlosen: 10.524) und somit war der Rückgang gegenüber 1951 (13.712 Personen dieser Gruppe) erheblich geringer als bei den anderen Varianten, aber auch bei den sogenannten Windischen kann der Rückgang nicht mit den tatsächlichen Verhältnissen in Einklang gebracht werden. Wenn man zum Beispiel in Gemeinden, von denen jeder Kundige weiß, daß sie auch heute noch reinsprachig slowenisch sind, wie Zell (bis auf einige Arbeiter am Freibach-Kraftwerk) und Vellach, schon eine größere Zahl Personen verzeichnet findet, die als Umgangssprache „deutsch“ oder „deutsch/windisch“ oder „windisch/

Beljak je bil poplavljen

Poplave, ki so zadnje dni divjale pri nas na Koroškem, so močno prizadele tudi dravsko glavno mesto Beljak. Medtem ko je v petek zvečer voda za nekaj centimetrov upadla, je v soboto v nekaterih delih mesta zopet narasla in jih tako močno ogrozila. Na sliki vidimo „Glavni trg“ v Beljaku. Za vzdrževanje osebnega prometa so zgodili pionirji časna pota iz aluminija.

ZELEZNA KAPLA

(Smrtna nesreča dečka)

V torek minulega tedna je šel devetletni šolar Peter Jerlih iz Lobnika pri Zelezni Kapli v smeri Vreške planine. Po polurni pešpoti je prišel na mostič lobniškega potoka. V tem trenutku se je deček spotaknil in padel v približno dva metra globoko potočno strugo, pri čemer je udaril z glavo v oster kamen, da je bil na mestu mrtev.

Na kraj nesreče je prihitel zdravnik dr. Kreulitsch, ki je ugotovil vzrok dečkove smrti. Pri padcu na skalo se je šolarju prelomila lobanja, kar je imelo za posledico takojšnjo smrt.

REPLJE PRI ŠMIHELU

(Vsi ga bomo pogrešali)

Dne 20. avgusta smo v Šmihelu položili k zadnjemu počitku splošno spoštovanega Zadnjakovega očeta Valentina Kužnik. Rajni je bil po poklicu mali kmet in pomožni delavec. Na svojem domu je skrbno gospodaril, podjetniki so ga pa cenili kot vestnega in spretnega delavca. Bil je zvest izročilom Zadnjakove hiše, vse življenje značajen zaveden Slovenec. V mladosti se je udeleževal pri prosvetnem društvu. Pogosto je nastopal kot igralec na odru v Vogrčah in Šmihelu. Tam je našel tudi svojo pridno in zvesto ženo pd. Čikovo Heleno. Živela sta srečen zakon in skrbela za štiri otroke in jih vzgojila v duhu prednikov v koristne člane človeške družbe in zavedne rojake.

Poleg obilnega dela na domu in v službi je rajni stavil svoje zmožnosti nesebično javni koristi na razpolago. Čez 30 let je bil član gasilskega društva. Za občino je vsa leta vršil častno delo števca poljskih posevkov in živine kakor tudi ljudi ob ljudskem štetju. Posebno se je izkazal v organizaciji poprave vaških in občinskih potov v območju vasi Replje.

Pogreba se je udeležilo veliko število faranov in sorodnikov. Ob krsti je šlo pet duhovnikov. G. dekan Srienc so ga stavili kot

DARUJTE za visokošolski dom Korotan!

globoko vernega moža vsem v zgleđ. Bil je 5 km oddaljen od farne cerkve, a jo je vsako nedeljo redno obiskoval. Ko se je njegova hčerka Marica omožila k Milaču na Blato, je on sam nosil „Nedeljo“ v vas Repelje in jo tam delil. Apostol dobrega tiska, stalno naročen na Mohorjeve knjige in slovenske liste.

Škoda se ga nam vsem zdi. Star je bil šele 57 let. Zadel ga je možganska kap na povratku od dela. Tudi v bolnici v Celovcu mu niso mogli pomagati. Čez dve uri po povratku domov je mirno zaspal. Pogrešala ga bo domača hiša, pogrešala rodna vas, ker je bil tako dober sosed. Manjkalo bo fari gorečega vernika in apostola dobrega tiska. A tudi občini Pliberk bo težko najti koga, ki bi tako vestno in nesebično hotel vršiti zapisovanje, kot ga je dolga leta on.

Za vse javno delo se mu sedanji slovenski občinski zastopniki srčno zahvaljujemo. Ženi in otrokom, ki naj ostanejo taki kot oče, pa naše iskreno sožalje. M.K.

Pri nas na Koroškem

Slovenščina na glavni šoli

Učenci, ki so doslej obiskovali na glavnih šolah južne Koroške slovenščino, so mogli ta predmet obiskovati samo dodatno. To se pravi, da je bil tudi zanje obvezen obisk angleščine poleg slovenščine. Šolska oblast je skušala tozadevno najti rešitev, ki se je v preteklih letih zelo obnesla na celovškem učiteljskišču za učiteljski naraščaj dvojezičnih šol. Tam je zadeva glede obiska slovenščine urejena tako, da morejo kandidati in kandidatnje obiskovati slovenščino kot glavni predmet namesto angleščine. Dodatna obremenitev tako odpade.

Na glavnih šolah so učenci občutili kot veliko obremenitev dejstvo, da so morali prisostvovati dopoldan pouku angleščine, v zadnjih urah dopoldneva ali celo popoldan pa slovenščino. Tako so se vračali na dan, ko je bila slovenščina, šele v poznih urah domov.

Veseli nas, da je šolska oblast ustregla željam staršev ter uredila pouk slovenščine tako, da se nihče ne čuti zapostavljenega. To se pravi: učenci glavnih šol bodo obiskovali lahko slovenščino namesto angleščine.

Tako bo ponavadi na glavnih šolah paralelno k angleščini pouk slovenščine, in to v dopoldanskih urah. Kdor pa bi želel obiskovati še poleg slovenščine angleščino, bo to možnost imel, ako se prijavi za dodatni obisk slovenščine zadostno število otrok.

Starše opozarjamo, da imajo njihovi otroci po dovršenem obisku glavne šole možnost vstopa na celovško muzično-pedagoško gimnazijo (prejšnje učiteljskišče), trgovsko šolo ali trgovsko akademijo, kjer je slovenščina priznana kot relativno obligaten predmet. A tudi vstop v slovensko gimnazijo je pod gotovimi pogoji možen. Poudariti hočemo s tem le, da daje obisk slovenščine na glavni šoli vse možnosti za nadaljnji študij po obisku glavne šole, kljub temu, da obišče učenec na glavni šoli slovenščino, ne pa angleščino.

Starši, prijavite svoje otroke na glavnih šolah k pouku slovenščine! S priznanjem našega materinega jezika kot relativno obveznem predmetu na glavnih šolah, je bilo slovenščini dodeljeno mesto, ki mu gre kot drugemu deželnemu jeziku.

Na Veliko Gospojnico v Maria Luggau, potem pa še naprej...

(Op. ur.: Prvi del članka je bil v številki 34.)

Učinek tudi pri opazujočih ni izostal. Niti pri tujcih ni bilo opaziti prazne, lahkomišelnosti. Gotovo se je umaknila pod mogočnim vtisom pristne in neprikrite zavesti tega ljudstva, da jih obdaja nevidni, božji svet, v katerem „se gibljejo, živijo in so“, ne le v kratkih urah praznovanja in slavja, marveč prav talko v vsakdanjosti svojega družinskega, poklicnega in javnega življenja...

Pozneje sem se vprašala, od kod ta zavdanja vredna globoka življenska duhovnost. Otroci narave so, kajti tu sem ni še v toliki meri prodrla plehkost civilizacije današnjih mest. Noša je velik del še pristno domača, tradicionalna; ni še množičnega združevanja, pa se zato osebnosti morejo prosto razvijati, čeprav v oblikah preprostega življenja in skromnih navad. Skrite duhovne vrednote jim pomagajo gojiti in množiti redovniki: s svojo navzočnostjo, pa še z delovanjem. Tudi redovnice doprinašajo pri tem svoj skromni delež. Sta namreč samo dve, ki opravljata gospodinjske posle v samostanu, poleg pa izvajata občudovanja vredno mnogostransko dejavnost: poleti z dvema dekletcema oskrbujejeta letoviščarje, v zimskih mesecih pa vodita celo nekaj šivalno-gospodinjski tečaj, za ta mali kraj gotovo velikega pomena. Blagoslov takšnega vzgojnega dela med prebivalci se neo-

pazno razšinja in pomaga prekvašati zemskost njihovih src v božje kraljestvo.

Ob vrnitvi na trg je bil pred cerkvijo slovesen zaključek z vremenskim blagoslovom. Mi romarji smo nato prisostvovali tihi sveti daritvi našega gospoda župnika, potem pa preko kosila ostali v kraju ter se pred odhodom še enkrat zbrali v svetišču h kratki popoldanski pobožnosti.

S tem je bilo končano romanje, ki nas je notranje obogatilo in obnovilo za našo nadaljnjo življensko službo Bogu in njegovemu kraljestvu, za izpolnjevanje dolžnosti lastnega poklica in za življensko borbo, ki je z vsem tem zvezana.

Naš skupni namen pa je tudi bil, da ob tej priliki pomnožimo hkrati poznanje lastne domovine in se tako še tesneje povežemo med seboj v ljubezni do rodne grude in naroda. Nismo se torej vrnili po isti poti, temveč nadaljevali najprej vožnjo do izvira Zilje, nato pri Sillian dosegli cesto ob Dravi, nedaleč od njenega izvira na Toblaškem polju. Nato smo se obrnili proti Lienzu in spotoma mogli opazovati, kako hitro se Drava krepi, kar kaže na njeno poznejšo silo in pomembnost.

V Lienzu smo pri farni cerkvi izstopili, da si ogledamo cerkev in pokopališče, zla-

Naše prireditve

Farna mladina v Št. Janžu priredi v nedeljo, 12. septembra popoldne ob 3. uri na prostem pred farno cerkvijo pretresljivo ljudsko igro

„PODRTI KRIZ“

Dopoldne ob 9. uri je slovesno pranganje z milostnim kipom „Marije v ognju“ in sveta maša.

Vabljeni!

VABILO

Farna mladina iz Žitare vasi in okoliških far uprizori v nedeljo, dne 19. septembra, ob 8. uri zvečer, v dvorani pri Rutarju v Zitari vasi zgodovinsko igro

„Rebrca in Bilštanj ali zadnji vitez Rebrčan“

Igro je priredil Jakob Špicar. Pozneje jo bomo ponovili tudi v farni dvorani v Zelezni Kapli in Škocjanu.

sti pa še znamenito Eggenjevo kapelo s freskami.

Od tu smo krenili navzgor v Mölltal in se skozi Iselsberg pripeljali v Winklern, kjer smo kratko obstali. Obstali smo tudi še v Pfaffendorf pri Möllbrücke, kjer smo obiskali bolnico, znanko in vrstnico župnikove Nanije. Od svojega šestega leta je ne-gibna in zverženih udov, a svežega duha. Našli smo trpinko v njenem vozičku in ob njej začutili, da človek more postati velik tudi v tako skaženi zunanosti, kot je njena.

Nadaljevali smo vožnjo z željo, da bi ob Vrbskem jezeru mogli vsaj za nekaj minut tudi mi opazovati skrivnostno večerno procesijo z baklami in lučkami na jadrnicah ter ladjah. Pa smo se zmotili v računih. Mor-da smo v gostilni Suppnig predolgo večerjali ali pa se nam je skrila za goščavo, ko smo se vozili dalje.

Da čim dlje ohranimo lepe vtise tega romanja in jih posredujem tudi tistim, ki se ga niso udeležili, naj bodo zapisani tudi na tem mestu.

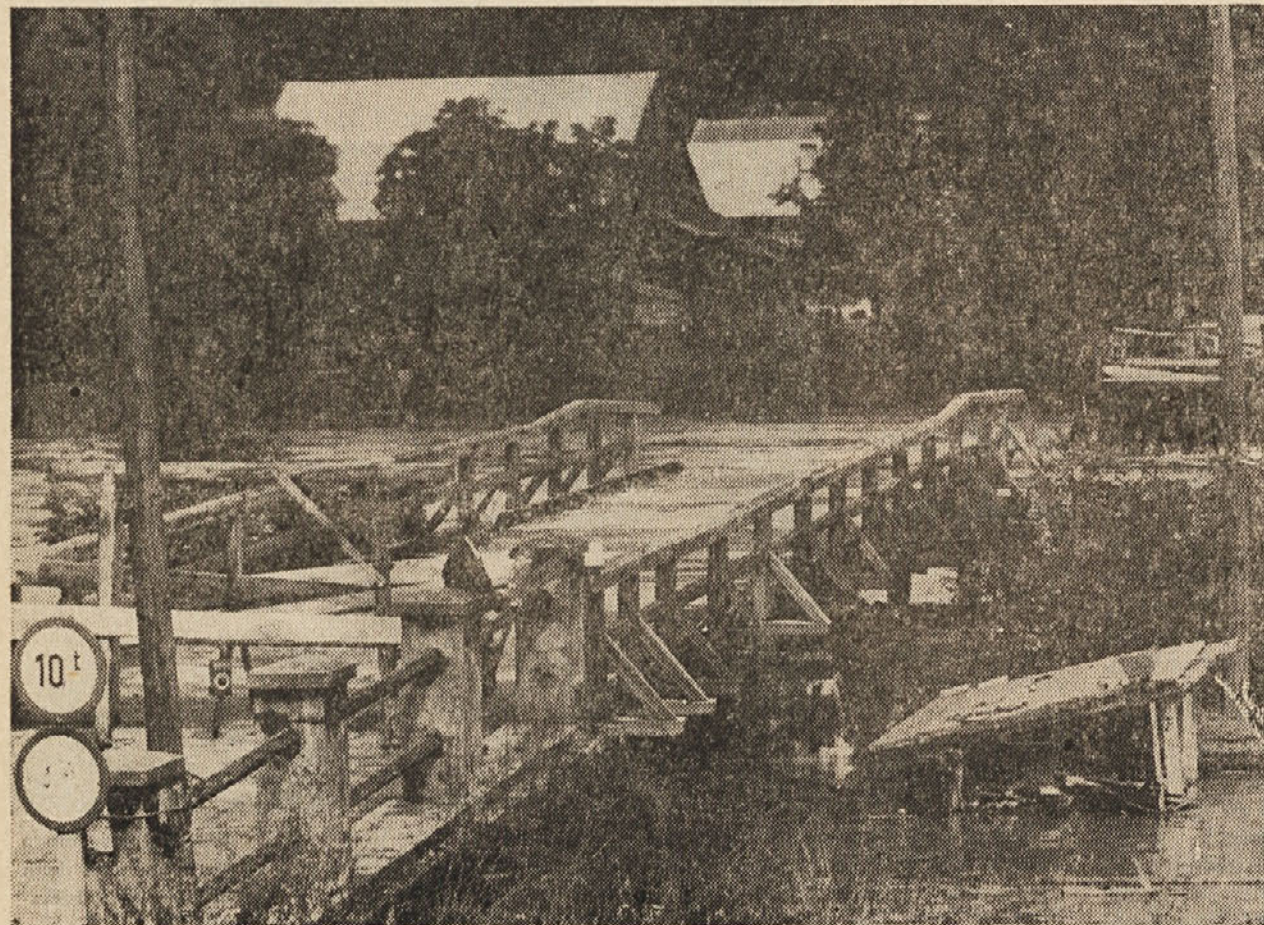
s. M.

Slovesna blagoslovitev in predaja športnega prostora v Ledincah

V nedeljo, 29. avgusta, je bil športni prostor za farno Ledince slovesno blagoslovljen in predan športnemu društvu. Športni prostor se nahaja na cerkvenem zemljišču.

Predsednik škofijskega športnega društva v Ledincah g. Arneitz Anton je pozdravil goste, športnike ter njih prijatelje in lepo vrsto poletnih gostov. Zahvalil se je cerkvenim predstojnikom, farnim prebivalcem in ledinški občini za velikodušno podporo, ker je le s temi sredstvi bilo omogočeno športni prostor tako lepo urediti.

Po cerkveni blagoslovitvi, ki jo je izvršil č. g. Markic, je zbranim spregovoril še gospod župan. Med drugim je dejal, da se občina prizadeva šport kolikor je le mogoče podpirati. Zelel je, da bi se mladina s tem telesno in dušno spopolnjevala.

Leva slika kaže porušeni most pri Rožeku.

Na spodnji sliki pa vidimo poplavljene ceste v Beljaku.

Strahovite poplave na Koroškem

Zadnje tako hude poplave so bile leta 1903

Strahovite poplave, ki so ob koncu preteklega tedna divjale pri nas na Koroškem, so zavzele mere, ki si jih niti predstavljati ne moremo. Tujski promet je skoraj zastal. Najvažnejše železniške in cestne zveze iz Italije preko Avstrije v Nemčijo so bile pretrgane. Edina pot je peljala iz Južne Tirolske v Avstrijo čez prelaz Reschen. Dalje je bilo možno potovati iz Italije še preko Trbiža; v Salzburg si lahko prišel dalje samo čez Katschberg in vzhodno ležeče prelaze. Porušeni so mostovi, ceste, hiše in deloma železniška proga. Škodo cenijo na okoli 1 milijardo šilingov.

Važne prometne žile prekinjene

Ze v četrtek minulega tedna so morali ustaviti promet na nekaterih progah. Deževje ni prenehalo, kar je imelo za posledico, da so prekinili promet na najvažnejši prometni črti Tauern železniški progi, čez Brennersko progo, cesto čez Brenner in gorsko Großglocknerjevo cesto.

Na Brennerju je na italijanski strani neurje zasulo s peskom in kamenjem železniško progo, pa tudi cesta je postala v kratkem času neuporabna.

Železniška proga med Spittalom — Millstättersee — Lienzom in skozi koridor (prehodno ozemlje) je za zdaj prekinjena. Tudi cestni promet ustavljen. Pri Spittalu je odneslo 800 metrov tračnic Tauern železniške proge. S tem je ena najvažnejših prometnih zvez prekinjena. Avstrijske zvezne železnice so takoj organizirale začasne zveze. Grški in turški ekspresni vlak, kakor tudi osem nemških potovalnih vlakov so usmerili preko Bischofshofna — Selzthala — Gradca — Maribora.

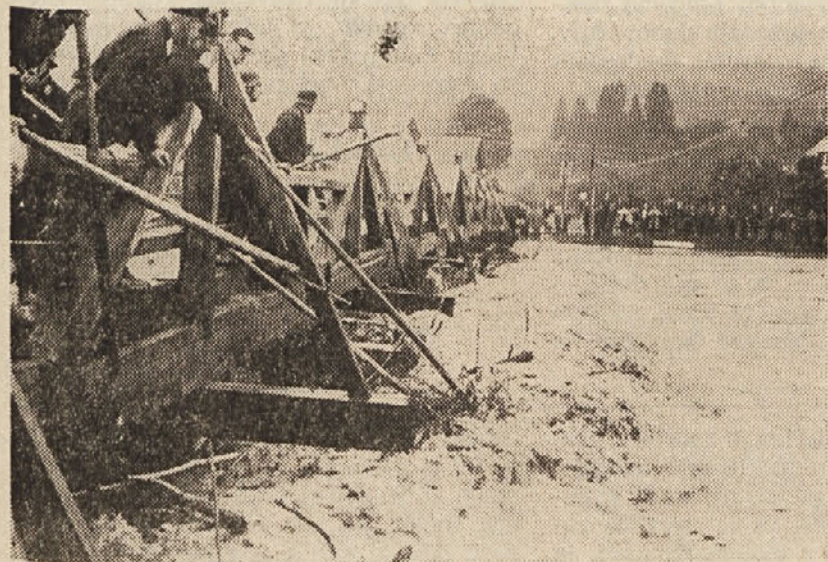
Ekspres Dunaj — Rim so usmerili preko Beljaka — Jesenic in Gorice. Železniška proga preko Trbiža je izpadla že v petek minulega tedna.

Strašne poplave so prizadele tudi turiste, saj jih je bilo na tisoče v nevarnosti. Pred Brennerjem so čakali na severu in jugu 4 potovalni vlaki, ki niso mogli peljati dalje.

Nesreča je zahtevala 14 človeških življenj

Pri poplavah je izgubilo življenje v Vzhodni Tirolski 12 ljudi, medtem ko sta pri Humberku utonila dva človeka.

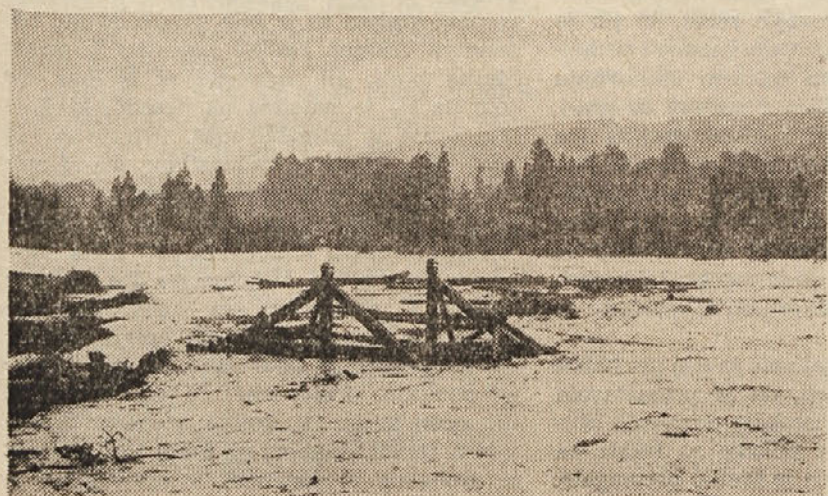
Čeprav je voda že v soboto v nekaterih področjih Koroške pri-

Kot je bil strašen položaj v Ziljski dolini, tak je bil tudi povsod drugod na Koroškem. Velike reke so stopile čez bregove in na svoji poti uničevale vse, kar jim je prišlo na pot.

Naše slike naj vam le deloma pokažejo ono, kar se je dogajalo pretekli teden ob poplavah na Koroškem.

Možje in gasilci si prizadevajo rešiti tako imenovani „Zündhölzelbrücke“, ziljski most pri Činovičah, toda zaman. Deroči valovi Zilje so ga malo kasneje porušili.

S porušenjem humperškega mostu čez Dravo je pretrgana najvažnejša zveza med Jugoslavijo in Avstrijo

čela upadati, je prišlo tu in tam še do strašnih nesreč. Tako se je porušil humperški most in pri tem potegnil v deroče valove dve življenji, in sicer 71-letnega boroveljskega podžupana Hansa Richterja in 29-letnega Manfreda Werniga, člana gasilske čete v Borovljah.

Reke so postale jezera

Sploh si ne moremo predstavljati kako velikanske so bile poplave na Koroškem. V dolinah vzdolž Drave, Zilje, in Mölle so se podolja spremenila v velika jezera. Spričo ogromnega obsega nesreče obledijo potankosti te grozne bilance. Nesreča je tako velika, da je ni moči izmeriti.

Nevarno področje pri poplavah v Ziljski dolini je bilo ozemlje okoli Preseškega jezera. Naraslo vodovje Zilje je pritekalo v jezero. Celotna dolina je pokrita z vodo. Po cenitvah je postalo Preseško jezero petkrat tako veliko kot običajno. Celotna kopalnišča z njih napravami je voda zalila do streh. Veliko škodo so utrpeli kopalniški mostiči in novi parki na severni strani obale jezera. 11 posestev v Ločah, v občini Brdo je bilo pod vodo.

Ze v petek minulega tedna je divje narasla Zilja odnesla nizalski most pri Sv. Stefanu na Zilji. Južno od kraja Nizale je narasla reka prebila obrambni nasip v dolžini 200 metrov, tako da je bilo polavljeno vse področje do Blač. Vodovje je porušilo tudi stari ziljski most v Kirchbachu. Ker je bila železniška proga med Cajno in Kötschach-Mauthnom na več krajih preplavljena, je železniška uprava uvedla promet z omnibusi. V nevarnosti je bil tudi ziljski most v Modrinji vesi pri Šmohorju, a požrtvovalnosti našega vojaštva je pripisati, da most še danes stoji. Tudi most v Melah je utrpel škodo; porušil se je namreč en opornik in tako so morali ukiniti ves promet čez ta most.

Škoda je sledeča:

Zvezne ceste — začasna popravila bi stala 8 milijonov šilingov, obnovitev cest pa bi znašala 13,5 milijonov šilingov.

Deželne ceste — začasna popravila bi stala 2,5 milijonov šilingov, končna popravila pa bi veljala 7,5 milijonov šilingov.

Zveznih mostov je porušeni ali težko poškodovanih šest, medtem ko je deželnih mostov osem deloma ali čisto porušeni. Ostalih mostov, ki spadajo v občinsko oskrbo je uničenih ali poškodovanih 25. Skupno je utrpelo škodo 39 mostov. Stroški bodo znašali za začasna popravila: zvezna vlada bi morala plačati za svoje mostove 4 milijone šilingov, dežela tudi za svoje 4 milijone šilingov. Dokončna zgraditev mostov pa bi stala zvezo 96 milijonov šilingov, deželo pa 52 milijonov šilingov.

Iz dravske doline nam poročajo

Čistilna in odstranjevalna dela so sedaj glavna zaposlitev koroškega prebivalstva v onih področjih, ki so jih zajele hude poplave. Šele sedaj lahko vidimo in presodimo na porušeni mostovih, kakšno moč je imelo vodovje ob času poplav naših koroških rek Drave, Zilje, Mölle in drugih. V torek je prispela iz Melka (Nižja Avstrija) četa pionirjev avstrijske vojske in pričela že z očiščevalnimi deli humperškega mostu. Kakor hitro bodo prispeli z vlakom potrebni deli mostu, bodo pionirji zgradili začasen most čez Dravo.

Dalje je prispela iz Nižje Avstrije tudi četa pionirjev v Spittal, ki bo v kratkem zgradila porušeni most v Kleinblach-Lindu. Iz Gornje Avstrije je prispelo z vlakom orodje in deli za gradnjo mostu. Leseni most pri Gummernu čez Dravo (pri Beljaku), ki so ga zgradili po zamisli nekega mizarja, je vzdržal deroči pritisk Drave.

Ostanki lesenega mostu pri Paternionu ležijo še danes nedotaknjeni nekje v Dravi. Od torka dalje se trudi tudi v tem področju brzojavna delavska četa, da bi zopet vzpostavila telefonske zveze iz Ferndorfa in ozemlja, vzhodno od tega kraja na severnem dravskem bregu. Delavci so morali brez vsakih tehničnih sredstev napeljati telefonske žice čez Dravo. V ta namen sta preplavala Dravo dva hrabra moža, čeprav je bila reka še močno narasla.

Se in še bi lahko naštevali grozno stanje, ki je tiste dni bilo na Koroškem.

P ∞ I ∞ S ∞ A ∞ N ∞ O B ∞ R ∞ A ∞ N ∞ J ∞ E

Kaj vse sem doživel in videl v ruskem ujetništvu

(Začetek popisa teh doživljanj je bil v štev. 34.)

Duhovno okrepčilo

Vigredi 1916 je na teren, kjer se je gradila nova železnica, prišel katoliški duhovnik. Kjerkoli je bila večja skupina ujetnikov, je bral sveto mašo in spovedoval. Znal je nemško, a rekel je, da tudi Madžari lahko pridejo, da je za vse pooblaščen kakor na fronti. Prišel je tudi v našo spalnico in maševal. To je bila prijetna sprememba v naši vsakdanjosti. Radi smo se poslužili te priložnosti za duhovno poživljenje.

Gospodarska zaostalost mužikov

Prebivalci vasi so bili revni in gospodarsko zelo zaostali. Gnoj so vozili s sanmi na kopnem, za en jerbas enkrat. Gospodarsko orodje je bilo silno primitivno. Oralo je bilo deblo z močno vejo, ki je malo rila po zemlji. Močne smrekove veje s pol metra dolgimi rogovičami križema zvezane so bile brana. Tudi vile za nakladanje sena so bile kakke naravno zrasle rogovile.

Vodja delavnice nam je dovolil in celo priporočil, naj po delu hodimo na sprehod. Novemu stražniku pa to ni bilo po volji. Začel nas je zmerjati. Mi pa smo ga obstopili mu potrkali na čelo in mu zagrozili, da ga bomo zatožili pri načelniku. Tega se je pa zbal. Naj tega ne storimo — nas je prosil — in obljubil, da bo za naprej z nami bolj prijazen.

V Petrosawodsku

Mnogi ujetniki na Murmanskem so tekom zime oboleli na škorbuto. Te so zbirali na naši vasi in jih pošiljali na jug na ozdravljenje. Jaz sem delal v topli baraki in imel boljšo prehrano, zato sem, hvala Bogu, ostal zdrav. V zimi 1916-17 sem bil z dvema tovarišema prestavljen v Petrosawodsk. Tu smo sedeli na čevljarskih stolčkih dan za dnem in šivali za ujetnike, pa tudi za civiliste.

V marcu je neko noč v baraki, kjer so čakali na transport bolni ujetniki, izbruhnil požar. K nesreči so bila vrata na eni strani zaklenjena, pri drugih vratih pa je gorelo. Ujetniki so morali skozi ogenj na prosto. Vsak je v naglici pograbil svoje imetje in hitel proti izhodu. V gneči se je izhod zamajal in v groznem dimu so se mnogi zadušili in zgoreli. Telesne ostanke kakih 30 žrtev tega požara so spravili v zaboje in smo jih z vojaško častjo pokopali na ujetniškem pokopališču. Zbrali smo denar — vsak od nas je prispeval po 5 rubljev, da smo jim postavili dostojen spomenik. Njegovo sliko hranim še sedaj.

hodil Tine, ko da se ne zaveda, kako ga Metka občuduje. V domači vasi nihče niti slutiti ni mogel, koliko zna Tine in česa vsega se mora učiti. In kako je govorila o Tinetu teta! Njen najboljši študent! Profesorji sami mu priznavajo talente in še pesnik je povrh! Velik pesnik!

Novih knjig je hotel prinesiti Tine Metki. Metka ni izbirala, brala je, kar je Tine izbral. O čemer je rekel, da je lepo, je seveda bilo lepo. Kako bi ne bilo lepo, če pohvali Tine, ki vse zna in je pesnik? Vendar si je na moč zaželela „Desetega brata“, dasi ga je že dvakrat prebrala o počitnicah. Lepi so tisti poljski romani, ali „Deseti brat“ je domač. Tine se je začudil. Vedel je, da ga je že brala. Metkine zadrege si tudi ni mogel razložiti. O, Metka bi za nič na svetu nikomur ne priznala, zakaj bi zopet rada brala „Desetega brata“. Najmanj bi svojo skrivnost zaupala Tinetu!

Tine je bil kriv, da si je zopet zaželela zgodbe o Krjavlju in desetem bratu. o stricu Dolfu, o Slemenicah, o Lovru, Kvasu in Mamiči. Kako in od kod je prišlo, Metka sama ni vedela, ali v dnu njenega srca je še s počitnic in od tedaj, ko je prvič prebrala „Desetega brata“, živela misel: Tine je drugi Lovro Kvas, Tine je kakor Lovro Kvas. Če še ni čisto tak, ker še hodi v gimnazijo, bo kmalu, saj pojde že drugo leto na visoke šole... Metka sicer ni grajska hčanka, ali...

Pa naj bi Metka komu zaupala, zakaj si je želela „Desetega brata“?

Pod boljševiki — domov?

Boljševiška revolucija je že toliko napredovala, da je spomladi 1918 že v večini države imela oblast v rokah. Vojne ujetnike so začeli zbirati v taboriščih, kakor so trdili, z namenom, da jih pošljejo domov. Tudi mimo Petrosawodskega so prihajali in odhajali transporti.

Tudi pri nas čevljarjih se je oglasil komandant Poljak Guberski s sporočilom: 10 čevljarjev sme še ostati tu, a se morajo zavezati, da ostanejo do konca transportov.

Težka je odločitev, če ne veš, kako bi bilo bolje. Domov me je sicer vlekel, a le nisem prav zaupal tem transportom. Tu mi pa ni bilo sile. Odločil sem se in izjavil, da ostanem. A moj najboljši tovariš Tirolec Medard me je pregovoril, da sem svoj sklep predrugačil. Pregovoril sem nekega Poljaka, da je ostal namesto mene in pridružila sva se transportu. Že isti večer nas je vlak odpeljal proti Sibiriji. Vozili smo se na progi na Jekaterinburg, Tjumen, Petropavlovsk, Omsk, Novonikolajevsk, Tomsk, potem nazaj na Novonikolajevsk in potem po drugi progi na Barnul, kjer smo stali šest tednov. Medtem je menda res odšlo pet transportov. S šestim sva odrinila z nekaterimi tudi midva z Medvedom. Pot nas je vodila nazaj na Novonikolajevsk, Omsk do Petropavlovsk.

Tu so nas sprejeli dobro oboroženi češki legionarji in nas niso pustili dalje. Zaprli so nas v prostorni gimnaziji.

Pri Kozakih na kmetiji

Čez par dni so prišli Kozaki v naše taborišče po delavce za svoje kmetije. Prvim sem se izmuznil, češ da sem invalid. Ko so pa prihajali vsak dan, ni bilo več pomoči. Prišel sem v vas Plovsko k vdovi, njen sin je služil kot dobrovoljec, drugi je bil slaboumen, dve hčeri pa silno leni. Gospodarskega orodja niso imeli skoraj nič. Ne sekire, ne žage, ne vajeti za konje. Hrana je bila zjutraj čaj in kruh, popoldne kruh in čaj, zvečer zopet isto. Postelja je bila ena sama, pa še tista brez odeje in perila. Ko so šli spat, so slekli obleko, jo vrgli na tla, legli nanjo in se odeli s kožuhom. Postelja je bila s tem gotova. Ko so zjutraj vstali, je postelja prenehala. Hiša je bila zgrajena iz reiš (drnov). Streho je tvorila en meter debela plast prsti. Če je deževalo, so v hiši postavili vso posodo, da so vanjo prestregli vodo. Take hiše so imeli vsi Kozaki, celo bogatejši poleg lesenih.

Razumljivo je, da se v takem stanovanju

Včasih se je v tistih nepozabnih tednih zdelo Metki, da je prelepo in da zato mora priti kaj takega, da jo vrže iz sanj v kruto resničnost. Slutnje je niso goljufale.

Ko črna noč mračen je prišel Tine domov. Komaj da je pozdravil teto, Metko je prezrl. Le kaj mu je? Povoda mu Metka ni dala. Oh, kako hudo je, če je kdo tako nestanovit in spremenljiv ko Tine. Včeraj dober ko med in prijazen ko spomladansko sonce, danes mrzel ko led. Metka bi se najrajši razjokala. Pa so vsi pesniki taki? Kaj morajo biti taki? Kdo jih sili? Če drugače sipljejo le veselje in dobro voljo, ali se zato morajo takoj maščevati?

Ribničan je pojasnil Tinetovo mračnost. Ves rdeč je prišel Ribničan stoprav v mraku domov, oči so mu sijale, zgovoren ni bil tako niti tisti dan, ko so igrali „Divjega lovca“. Niti v sobico ni hotel, s hodnika je krenil kar v kuhinjo, sedel na mizo in si prižgal cigareto.

Teta je začela pokašljavati, Metka se je bala, kaj bo. Prinesla je od štedilnika k mizi stol in ga ponudila razigranemu študentu. Vedela je, da teta ne pozna šale in da je ni dobro dražiti. Slabe volje je pa tako bila že vse popoldne.

„Sedaj se pride h kosilu?“ je zabundala teta.

„V pomnjik z njim, gospa! Da veste, kaj vse sem danes jedel?!...“

„Nisem radovedna! Povejte rajši, kaj vse ste danes pili!“

in taki nesnažnosti zaredi golazen, uši in bolhe. Navajeni so jih. Lovijo pa uši na poseben način. Žena vzame kuhinjski nož in sede na tla. Ušiva dekle leže in položi glavo v njeno naročje. Začne se lov in krvavo klanje. Ko žena zagleda uš, položi nož pod njo in jo z nohtom zakolje na njem. Nekoč si je gospodinja izposodila nož od mene. Nisem vedel, za kaj ga je rabila in sem ga ji dal. Ko sem pa videl, da je bil moj nož morilno orožje za uši, se mi je gabilo in sem ga dolgo čistil.

Pri tej vdovi sem ostal mesec dni. Zaslужil sem 30 rubljev, torej ravno za tobak. Ko pa se je začela košnja sena so me premestili k drugi vdovi. Tam je bilo bolje. Tri tedne sem kosil, a samo dvakrat sem mogel sklepati koso, ker klepov ni bilo vedno na razpolago. Drugikrat sem koso brusil s pilo. Seno sušijo drugače kot pri nas. Pokošeno seno pustijo na redev 8 do 10 dni, nato ga kopicijo, po enakem času zavlačijo s konjem kopic skupaj in naredijo velike kope. Gospodinja me je učila, naj

zmlatili vso pšenico. Nato je gospodinja dobila en vetrni mlin. Veli smo celo noč, ker smo ga naslednji dan že morali vrniti. Zadnje čiščenje zrna se je vršilo tako: močan mož je nabasal zrnje v posodo, jo visoko dvignil in jo počasi vsipal na tla. Vetrer je pleve odpihal, eden je z metlo pometal drobir na stran, očiščeno pšenično zrnje je vozila gospodinja domov.

Polje je bilo več kot tri vrste oddaljeno od doma, nekateri pa so imeli polja oddaljena celo do 20 vrst (po našem pet ur hoda) pa to se jim ni zdelo daleč.

V dobi, ko je delo na polju, stanujejo v „balagani“ šotoru zgrajenem iz drnov. Tudi jaz sem cel teden prebival v taki zemeljski kajžici.

Kozaki redijo mnogo konj. Celotno najrevnejši med njimi imajo vsaj tri, če ne več. Konje pasejo skupno pastirji, navadno Tatarsi. Ti prevzamejo konje v pašo in jih pasejo noč in dan. Vsako jutro jih priženejo blizu vasi na kraj, kjer imajo „tabun“. Če kdo rabi konja, ga tam lahko dobi, druge

Ko pije med, je vse sladko,
vse v sončno zliva se zlató.
Vseh cvétov lepotijo
zna zlití v melodijo.

Millka Hartman:

Metuljček

Vonjave so napele vse
svilene strune, da zvené...
Od cveta pa do cveta
metuljček pisan leta.

A ko metuljček odleti,
na svetu ból, solzó pusti;
na drugi cvet se vsede,
ga v novi spev zaprede.
Tako izpije cvetju med.
Kdaj končno mu bo strt polet?
— ko dnevi sred poletja
več mu ne dajo cvetja...!

suho seno spravim v sredo kope, surovo naj nalagam pa zunaj. Seno vozijo domov s travnika pozimi.

Po košnji sena je dozorela pšenica. Nekaj smo je pokosili kakor travo, nekaj pa s strojem v vpregi dveh parov konj. Tudi pšenico smo dejali na kopic. Nato sem z lopato potrgal travo in smo na ta prostor po osmih dneh zvozili pšenico in začeli mlatiti. Naložili smo pšenico v krogu dva metra visoko, upregli skupaj pet do šest konj in jih gonili po pšenici. Ko so jo pomandrali po eni strani, smo jo obrnili, spet pomandrali in bila je omlačena. Tako smo

pa odženejo zopet na pašo. Pasejo jih pa še, ko je že za 20 cm snega. Ti konji so navajeni, da sneg s kopiti odstranijo in travo popasejo. Hlevov večinoma nimajo, tudi za krave ne. V hudem mrazu se postavijo proti soncu, da se ogrejejo.

Ko smo na polju pospravili, sem navozil še drv in sena domov. S tem je bila moja pomoč na kmetiji dovršena. Odpovedal sem gospodnji, a ona me ni hotela odpustiti iz službe. Šla je k atamanu (županu), jaz pa tudi. Ataman me je dobitljivo prigovarjal, naj ostanem vsaj še dva tedna. Končno sem obljubil. (Dalje)

ka, cigarete pa ni kadil. Podprl je glavo in se zagledal skozi okno.

Metka je radovedno pogledovala nanj in obenem v strahu opazovala teto. Teta pa nalašč ni hotela spregovoriti prva; še Metkinih pogledov ni hotela opaziti. Za študenta se ni brigala, ko da ga ni v kuhinji.

„Potemtakem ne veste, kdo je v Ljubljani?“ se je obrnil Ribničan proti štedilniku.

„Menda okoli štirideset tisoč ljudi...“ je odgovorila teta.

Študenta je vrglo s stola. „Tine je neumen! Čemu se čisto po nepotrebnem razburja? Mar bi ga imel za norca ko jaz...“ In je koračil po kuhinji. „Ne verjamete, kako lahko se je delati norca iz njega in koliko zabave je pri tem.“

Teta ni hotela ničesar odgovoriti na študentov samogovor.

„Metka, hvala vam.“

„Za kaj?“

„Da ni vas, bi današnjega popoldne ne preživel tako lepo, kot sem ga.“

Teta je tako pogledala Metko, da se ta ni upala prositi študenta za pojasnilo.

„Mene prav za prav vse skupaj čisto nič ne briga. Toda če je stavec tako radodaren s plačevanjem, mu je treba za vse dobrote, ki jih premorejo ljubljanske gostilne, vendarle pokazati malo sočutja z njegovimi bolečinami.“

(Dalje prihodnjič)

20 let obnove Koroške in Vzhodne Tirolske

20 let našega časopisa

Pod tem naslovom bo izdal NAŠ ČASOPIS sredi oktobra svojo jubilejno številko.

Zato vabimo gospodarstvenike, stanovska društva in ustanove Koroške in Vzhodne Tirolske, da sodelujejo z oglasi pri urejanju in sestavljanju naše jubilejne številke. Zadnji termin za oglasno naročilo v naši jubilejni številki je 9. oktober 1965.

Vljudno se priporoča oglasni oddelek NAŠEGA ČASOPISA!

Naša študirajoča mladina

(Nadaljevanje s 1. strani)

kusiji, kot se zastopniki mladinskih organizacij ob vedno tesnejšem sodelovanju med Koroško in Slovenijo ter Avstrijo in Jugoslavijo niso zapirali vprašanem možnosti vključevanja mladine v stremljenja po utrditvi dobrih sosedstvenih odnošajev med narodoma sosedoma.

Gotovo je bil marsikateri problem na sestanku v Škocijanu le nakazan, vendar je treba poudariti, da se mladina ni izogibala nobenemu vprašanju, pa naj si je bilo še tako občutljivo. Ob vsem tem je potekala diskusija stvarno in prav zato plodovito. Videali smo, da današnja mladina realno misli, da odklanja vsako romantično gledanje na reševanje manjšinskih vprašanj in da prenese tudi kritiko.

Pri nas na Koroškem

LOGA VES OB VRBSKEM JEZERU (Umrja je Vjistrova Johana)

Dne 15. julija je umrla v Celovcu v bolnišnici 58-letna, po domače Vjistrova Johana Kaki, poročena Sluga. Umrja je po operaciji žolčnih kamnov. Reva je zaradi teh hudo trpela vse svoje življenje. V življenju jo je čakala lepa a zelo naporna samaritanska naloga. Stregla je nad dvajset let njeni sestri Tereziji, ki je bila zaradi težke boleznii 15 let priklenjena na posteljo. Dalje je stregla dolgo časa svoji prezgodaj umrli materi. In nazadnje je morala skrbeti dve leti za svojega očeta, ki je umrl pred tremi leti.

To njeno delo je domači g. župnik zares lepo orisal in jo označil kot vestno in skrbno samaritanko. Pokojna Vjistrova Johana je bila globoko verna in narodno zavedna žena in je v tem duhu tudi vzgojila svoje otroke. Najstarejša hči Berta je poročena z univerzitetnim docentom dr. Klemenčičem v Ljubljani. Mlajša Hanca je uradnica v letalnici H a u s e r v Celovcu, sin Ticej bo pa gospodaril na Vjistrovi kmetiji. Alkoravno ta hribovska kmetija ni posebno plodonosna, je v tej hiši dobil vsak potrebno okrepčilo, tako da ni šel nihče lačen od hiše. Ta lepa navada je bila udomačena že pri starših in prastarših rajne. Radi tega je Vjistrova hiša bila zmerom na dobrem glasu. Vsi otroci so bili dobri pevci. Tudi Johana je bila v svojih mladih letih cerkvena

Glede literarnega udejstvovanja Mladjencev je bilo videti, da so sodelavci Mladja polni idealizma. Le tako je mogla iziti zbirka črtic izpod peresa urednika Mladja Florija Lipuša, pesniška zbirka Karla Smoleta, v kratkem pa bo sledila zbirka pesmi Erika Prunča. V zvezi z literarnim udejstvovanjem mladih je bila podčrtana potreba po nujnem upoštevanju posebnih prilik, v katerih se nahaja slovenska manjšina na Koroškem.

Ako vidimo ob vsem tem še mladino, ki se udejstvuje na odrskem področju, z odrom Mladje je uprizorila 50 predstav, potem moremo z mirno vestjo ugotoviti, da je mladina na pravi poti. Ta mladina se zaveda, da si ni mogoče misliti zdrave družbe brez vplivnih ljudi, ki izžarevajo svoj zglede v okolje tako, da je vedno dovolj spodbude, dovolj rasti, dovolj obtoka in življenja.

pevka. Pevci so ji zapeli v slovo lepe žalostinke. Njen brat Tevžej pa nas večkrat razveseli po radiju z raznimi solospeli.

Johana! Vsi Te bomo težko pogrešali, saj si bila tako dobrohotna in mirna. Počivaj mirno v domači zemlji. Vsem ostalim žalujem pa naše iskrene sožalje!

ST. JOP PRI BRNCI (Prometna nesreča)

V petek, dne 20. avgusta smo na Brnci pokopali nenadno umrlega, mladega posestnika Hanzeja Koflerja, pd. Cerga pri St. Jopu. Zdrav se je s kolesom odpeljal v Beljak in mrtvega so pripeljali domov. Piščalko, ki jo je kupil, da jo v svoji sreči izroči dveletnemu sinu, je prevzela jokojoča se žena, mlada vdova. Kljub lepemu vremenu in obilnemu delu na polju je vsa okolica spremljala pridnega in vedno nasmejanega sosedu k zadnjemu počitku. Vse sožalje in pomilovanje je veljalo mladi ženi, ki je po treh letih srečnega zakona tako nenadno zgubila svojega zvestega moža ter skrbnega očeta dvoletnega fantka in trimesečne deklice.

Vsi so po pogrebu šli domov, samo Hajnček je ostal na pokopališču. Ni ga bilo, da bi spravil zrele pšenice, ki jo je bil vsejal, da bi nakrmil živino, ki ga je čakala. Ni ga bilo. Počiva naj v miru v zemlji, katero je tako zelo ljubil in na kateri bi tako rad še živel! Zelo prizadeti družini naše iskreno sožalje!

Iz Anglije piše

Prebral sem knjigo „Po severu in jugu“, katero je spisal g. Jože Grdina. Mi je zelo všeč. Knjiga vsebuje mnogo važnih zgodovinskih dogodkov in doživetja so popisana resnično. Ruska in slovanska duša sploh je zelo verna, mehka in zelo dobra. Kruti, brezbožni komunizem jo tlači k tlom. Leta 1948 sem bil tu v hostelu v sobi s samimi Ukrajinci. S skupino 13 Slovencev sem prišel tja in me je upravnik hostela določil med Ukrajince. Ko smo se bolj spoznali, smo si bili res pravi bratje. Devet mesecev sem bil z njimi in niti enkrat ni ničesar zmanjkalo, niti enkrat ni bilo kaj

ukradenega. Ko smo ob petkih dobili plače, mi nihče zaklepal omare. Ko je bil čas za kosilo v skupni jedilnici, je ostal eden v sobi za varuha. Tako smo se vrstili brez vsakega godrnjanja. Pozneje se je ta skupina razšla na vse strani, največ k svojcem v Kanado in še danes mi je žal za te dobre ljudi. Razumljivo je, da vsi Rusi niso brez napak. Nesrečni Mongoli, ki so bili mobilizirani v nemški vojski, so v znani nemški čistki proti partizanom jeseni leta 1943 napravili mnogo škandalov na račun Rusije in človek ima kar vtis, da so Nemci nalašč to delali.

P. Selak

Vse za šolo!

- Učbeniki za vse učence
- peresa in svinčniki
- zvezki
- potrebščine za risanje
- zemljevidi
- črnila in barve

KNJIGARNA

Denžbe sv. Moharja

KLAGENFURT — CELOVEC
10.-Oktober-Straße 27

Nekatere bolezni izginjajo, med njimi malarija

Po uradnih podatkih, objavljenih v Ženevi je zaznamovala Svetovna zdravstvena organizacija (mednarodna kratica: WHO) v lanskem letu lepe uspehe pri zatiranju hudih bolezni v mnogih delih sveta. Njena pglavitna naloga je bil boj proti malariji v Aziji in Afriki. V Indiji so zatrli žarišča malarije na področjih, kjer živi približno 75 odstotkov vsega prebivalstva, na Cejlonu pa so zdaj zatirane akcije v polnem razmahu.

Program WHO za boj proti malariji uresničujejo zdravstveni strokovnjaki v 24 deželah, izmed katerih jih je šest na afriški celini. To bolezen bodo v kratkem popolnoma zatrli v Izraelu, Libanonu, Jordaniji in Siriji.

Druga na seznamu bolezni, ki jim je WHO napovedala boj v svetovnem obsegu, je tuberkuloza, za katero umre približno tri milijone ljudi na leto. Otipljivih podatkov o uspehih pri zdravljenju in preprečevanju tuberkuloze še ni v letošnjem poročilu, znano pa je, da strokovnjaki WHO pomagajo dejansko in z nasveti pri zdravljenju tuberkuloznih bolnikov, ki jih je po svetu okoli 15 milijonov.

Svetovna zdravstvena organizacija je pokroviteljica sedmih mednarodnih inštitutov in 58 drugih znanstvenih ustanov za proučevanje in zdravljenje raka. Še posebej podpira raziskave in poskuse z živalmi, ker lahko laboratorijske ugotovitve znatno pripo-

morejo k novim odkritjem in spoznanjem v zvezi z možnostmi za zdravljenje ljudi.

Čeprav si WHO zelo prizadeva, v svetovnem merilu ni zaznamovala odločilne zmage pri preprečevanju otroške paralize. Ta bolezen se še vedno pojavlja v večini dežel, razmeroma zelo malo novih primerov pa je povsod tam, kjer so izvedli množično zaščitno cepljenje s Salkovim in zlasti še s Sabinovim cepivom.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PETEK, 10. 9.: 14,15 — 14,55 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače vesti. Igra Mladinski akordeon-orkester iz Beljaka. Dirigent je Rudolf Pillich. — SOBOTA, 11. 9.: 9,00 — 10,00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. Voščila. — NEDELJA, 12. 9.: 7,30 — 8,00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 13. 9.: 14,15 — 14,55 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Mirko Bogataj: Iz popotne torbe. — 10 minut za športnike. 18,00 — 18,15 Za naše male poslušalce. — TOREK, 14. 9.: 14,15 — 14,55 Poročila, objave. — Iz ljudstva za ljudstvo: Pripoveduje Lebnov Franc. — SREDA, 15. 9.: 14,15 — 14,55 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 16. 9.: 14,15 — 14,55 Poročila, objave. — Zena in dom.

Mala oglasa

Soboslikarske vaje sprejememo. Za hrano in stanovanje preskrbljeno. Prijavite se že sedaj! — Soboslikarski mojster HANS SCARSINI, Klagenfurt - Celovec, Friedlstraße 37.

Otroške obleke ob začetku šole, čedne in trpežne — kot vsako leto — pri: SATTLER, Klagenfurt-Celovec, Hauptplatz.

KAKO OBISKUJEJO AVSTRIJCI KINO

Splošno je znano, da tudi pri nas film izgublja na privlačnosti, kar najbolj potrjuje dejstvo, da vsako leto naštejejo manj kino-obiskovalcev. Tako je bil lansko leto vsak Avstrijec povprečno enajstkrat v kinu, dočim je pred dobrimi petimi leti bil vsaj 17-krat. Tudi so izračunali, da je lansko leto obiskalo povprečno vsako kinodvorano 62.000 ljubiteljev filma. To je do slej v povojnih letih najnižje število.

Oglašuj v našem listu!

Vsem prijateljem in znancem naznanjamo tožno vest, da je preminul v Gospodu naš dragi oče, gospod

Janez Vidman

posestnik v Puhomu
bivši podžupan občine Ledence

v 63. letu svoje starosti po svojem bogatem neumornem delu.

Rajnega bomo spremili k večnemu počitku v petek, dne 10. septembra, ob 10. uri dopoldne v Rožeku.

Puhom, Reka, dne 8. septembra 1965

Zaluzoči družini Vidman in Antonič